

Αυτόματη μετάφραση και post-editing: Εισαγωγικά στοιχεία και σκέψεις

Δήμητρα Καλαντζή

Μεταφράστρια, Διδάκτωρ University of Manchester

Abstract

Our age might be considered the golden era of Machine Translation, as everyone nowadays seems to be familiar with it and use it in one form or the other, while within the translation industry more and more translation agencies offer Machine Translation and post-editing services to their clients and propose an increasing amount of post-editing projects to translators. In this context, the present paper first defines the terms “Machine Translation” and “post-editing” and then presents some possible scenarios concerning their use by professional translators. The paper focuses on the psychological aspects of post-editing for translators, as well as the particular issues surrounding confidentiality and privacy of client data. Finally, it proposes a set of criteria that every translator is advised to consider when defining their personal and professional attitude towards the practice of Machine Translation and post-editing.

Keywords: Machine Translation, post-editing, professional translators, usage scenarios, psychological dimension, confidentiality, privacy

1. Εισαγωγή

Η εποχή μας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η χρυσή εποχή της Αυτόματης Μετάφρασης, παρόμοια της οποίας ενδεχομένως να μην έχει υπάρξει μετά τα πρώτα ενθουσιώδη βήματα του κλάδου στις αρχές της δεκαετίας του 1950. Σήμερα όλοι σχεδόν γνωρίζουν την Αυτόματη Μετάφραση και την έχουν χρησιμοποιήσει τουλάχιστον μία φορά (σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Google από το 2013, το Google Translate παρέχει πάνω από 1 δισεκατομμύριο μεταφράσεις την ημέρα),¹ μια πληθώρα εφαρμογών και συστημάτων είναι διαθέσιμα αλλά και αναπτύσσονται διαρκώς για υπολογιστές και φορητές συσκευές, ενώ πολύ συχνά δημοσιεύονται σχετικά άρθρα σε εφημερίδες, περιοδικά, ιστολόγια και άλλες διαδικτυακές σελίδες γενικού ενδιαφέροντος. Στον επαγγελματικό τομέα, ολοένα και περισσότερα γραφεία προσφέρουν υπηρεσίες αυτόματης μετάφρασης και post-editing στους πελάτες τους και προτείνουν στους μεταφραστές συνεχώς και περισσότερα έργα post-editing. Επιπλέον, το θέμα της Αυτόματης Μετάφρασης, το οποίο παλαιότερα απασχολούσε ελάχιστα τους μεταφραστές, αποτελεί σήμερα δημοφιλές θέμα άρθρων και δημοσιεύσεων από επαγγελματίες του χώρου, αλλά και ένα από τα κύρια θέματα μεταφραστικών συνεδρίων.

1.1. Ορισμός Αυτόματης Μετάφρασης

Η Αυτόματη Μετάφραση, γνωστή και ως Μηχανική Μετάφραση (στα Αγγλικά Machine Translation ή MT), είναι η μετάφραση που γίνεται από υπολογιστές, το μετάφρασμα δηλαδή παράγεται χωρίς καμία ανθρώπινη παρέμβαση μέσω μιας αυτοματοποιημένης διαδικασίας κατά την οποία ο γραπτός λόγος μεταφέρεται από μια γλώσσα σε μια άλλη (Σοφιανόπουλος 2009: 4). Ως προς τούτο, διαφέρει από τη Μετάφραση με Ηλεκτρονική Υποστήριξη (Computer-Assisted/Aided Translation,

¹ Βλ. http://googletranslate.blogspot.gr/2014/10/translate-web-pages-more-easily-with_15.html (ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 31/1/2016).

γνωστή και ως CAT), καθώς στην περίπτωση της Μετάφρασης με Ηλεκτρονική Υποστήριξη το μετάφρασμα παράγεται από τον ίδιο τον μεταφραστή ο οποίος χρησιμοποιεί τα σχετικά υπολογιστικά εργαλεία μόνο ως βοηθήματα (Shuttleworth and Cowie 1997: 98). Μεταξύ των πιο γνωστών εργαλείων CAT μπορούμε να αναφέρουμε ενδεικτικά τις μεταφραστικές μνήμες (translation memories – TMs), τα συστήματα διαχείρισης ορολογίας (terminology management systems), τα προγράμματα ελέγχου ποιότητας (Quality Assurance/QA tools) και βεβαίως τις σουίτες μεταφραστικών προγραμμάτων, όπως το SDL Trados Studio, το MemoQ κ.λπ.

Σε αυτό το σημείο αξιωματικώς σημειωθεί ότι στην πραγματικότητα ο διαχωρισμός μεταξύ MT και CAT δεν είναι σαφής και ίσως θα ήταν ορθότερο να θεωρούμε ότι οι δύο έννοιες συνιστούν ένα συνεχές (continuum), το οποίο εκτείνεται από την Πλήρως Αυτόματη Μετάφραση Υψηλής Ποιότητας (Fully Automatic High Quality Translation - FAQMT) και την Αυτόματη Μετάφραση με Ανθρώπινη Υποστήριξη (Human-Aided Machine Translation - HAMT) έως την Ανθρώπινη Μετάφραση με Ηλεκτρονική Υποστήριξη (Machine-Aided Human Translation - MAHT) και την αυτή καθαυτή ανθρώπινη μετάφραση (Hutchins and Somers 1992: 147).

1.2. Τύποι συστημάτων αυτόματης μετάφρασης

Τα συστήματα που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία του αυτόματου μεταφράσματος διακρίνονται στους εξής τύπους:

1. σε συστήματα βασισμένα σε γλωσσολογικούς κανόνες (rule-based), τα οποία σύμφωνα με τους Hutchins και Somers (1992: 4) διακρίνονται περαιτέρω σε α) συστήματα άμεσης μετάφρασης (direct systems), β) διαγλωσσικά συστήματα (interlingua systems) και γ) συστήματα μεταφοράς (transfer-based systems),
2. σε συστήματα βασισμένα σε εμπειρική γνώση (*data-driven*), τα οποία διακρίνονται περαιτέρω σε α) συστήματα με χρήση παραδειγμάτων (Example-based Machine Translation – EBMТ systems) και β) στατιστικά συστήματα (Statistical Machine Translation – SMT systems), και
3. σε *υβριδικά* συστήματα, τα οποία συνδυάζουν χαρακτηριστικά από διαφορετικές κατηγορίες συστημάτων αυτόματης μετάφρασης (π.χ. ένα στατιστικό σύστημα με γλωσσολογικούς κανόνες/συντακτικές πληροφορίες).

Σήμερα τα περισσότερα συστήματα είναι στατιστικά, δηλαδή χρησιμοποιούν στατιστικά μοντέλα για να υπολογίσουν την πιθανότητα μια ακολουθία λέξεων στη γλώσσα-στόχο να είναι μετάφραση μιας ακολουθίας λέξεων στη γλώσσα-πηγή (Σοφιανόπουλος 1992: 17). Με κριτήριο το γλωσσικό υλικό με βάση το οποίο δημιουργούνται, τα συγκεκριμένα συστήματα μπορούν να διακριθούν στους εξής τύπους:

1. σε γενικά συστήματα, τα οποία βασίζονται σε σώματα κειμένων που απαρτίζονται από κείμενα που συνήθως είναι διαθέσιμα ελεύθερα στο διαδίκτυο,
2. σε εξειδικευμένα client-specific συστήματα, τα οποία βασίζονται σε σώματα κειμένων που απαρτίζονται από κείμενα ενός και μόνο πελάτη,
3. στα λεγόμενα verticals, δηλαδή συστήματα τα οποία βασίζονται σε σώματα κειμένων που απαρτίζονται από κείμενα διάφορων πελατών σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. IT, traveling, automotive κ.λπ.

Όσον αφορά τα στατιστικά συστήματα εν γένει, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι πολύ σημαντικός είναι ο ρόλος του ίδιου του σώματος κειμένων που αποτελεί τη βάση του εκάστοτε συστήματος. Κάθε σύστημα δημιουργείται και εκπαιδεύεται με βάση ένα σώμα κειμένων (training corpus). Όσο υψηλότερη είναι η ποιότητα της μετάφρασης στο

σώμα κειμένων, τόσο υψηλότερη θα είναι και η ποιότητα της αυτόματης μετάφρασης. Αντίθετα, αν η ποιότητα της μετάφρασης στο σώμα κειμένων είναι χαμηλή, χαμηλής ποιότητας θα είναι και οι αυτόματες μεταφράσεις που παράγει το σύστημα. Για αυτό το λόγο, είναι εξαιρετικά σημαντικό τόσο τα κείμενα όσο και οι μεταφραστικές μνήμες που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία του σώματος κειμένων να είναι πάντα «καθαρές» και υψηλής ποιότητα, κάτι που ωστόσο συχνά δεν ισχύει.

1.3. Ορισμός *post-editing*

Το *post-editing* είναι η διαδικασία διόρθωσης και βελτίωσης κειμένων που έχουν μεταφραστεί αυτόματα. Μπορούμε να το διακρίνουμε σε *light post-editing* και *full post-editing*. Στο *light post-editing* η παρέμβαση του μεταφραστή ή *post-editor* (μέχρι τώρα οι δύο ρόλοι συνήθως ταυτίζονται) είναι η ελάχιστη δυνατή, ενώ στο *full post-editing* η παρέμβαση είναι πιο εκτενής. Αντίστοιχα, ο σκοπός της όλης διαδικασίας μπορεί να είναι η δημιουργία ενός κειμένου που μπορεί να δημοσιευθεί κανονικά (*publishable quality*) ή η δημιουργία ενός κειμένου που προορίζεται απλώς για εσωτερικούς σκοπούς ενημέρωσης (*non-publishable quality*).

Προτού διερευνήσουμε τη σχέση που υπάρχει ή μπορεί να υπάρξει μεταξύ επαγγελματιών μεταφραστών και Αυτόματης μετάφρασης/*post-editing*, μια σημείωση σχετικά με τον ίδιο τον όρο “*post-editing*”. Στην παρούσα εισήγηση, χρησιμοποιείται ο αγγλικός όρος και όχι κάποιος αντίστοιχος ελληνικός (π.χ. «επιμέλεια μηχανικής/αυτόματης μετάφρασης»), καθώς αφενός δεν υπάρχει κάποιος ελληνικός όρος που να χρησιμοποιείται ευρέως και αφετέρου ο αγγλικός όρος είναι και αυτός που έχει καθιερωθεί και στην ελληνική μεταφραστική αγορά.

2. Αυτόματη μετάφραση/*post-editing* και μεταφραστές – Σενάρια χρήσης

Όπως αναφέραμε και προηγουμένως, ολοένα και περισσότερα γραφεία, συνήθως τα μεγάλα γραφεία του εξωτερικού και κατ’ επέκταση τα ελληνικά γραφεία με τα οποία συνεργάζονται, προσφέρουν υπηρεσίες αυτόματης μετάφρασης και *post-editing* στους πελάτες τους και προτείνουν ολοένα και περισσότερα έργα *post-editing* στους μεταφραστές. Δύο είναι τα πιθανά σενάρια όσον αφορά τη χρήση της Αυτόματης Μετάφρασης και του *post-editing* από τους επαγγελματίες μεταφραστές:

Σενάριο 1^ο

Με βάση το πρώτο σενάριο, ο μεταφραστής κάνει *post-editing* για λογαριασμό κάποιου άλλου, ο οποίος μπορεί να είναι:

- κάποιον από τα μεγάλα μεταφραστικά γραφεία του εξωτερικού ή και της Ελλάδας (αυτή είναι και η πιο συνηθισμένη περίπτωση),
- κάποια διαδικτυακή πλατφόρμα, όπως το Unbabel,
- κάποιον τελικό πελάτη, ο οποίος χρησιμοποιεί το δικό του σύστημα αυτόματης μετάφρασης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στο σενάριο αυτό παρατηρούνται δύο διαφορετικές υποπεριπτώσεις: στην πρώτη και πλέον συνηθισμένη, ο μεταφραστής λαμβάνει απευθείας το αυτόματα μεταφρασμένο κείμενο στο οποίο πρέπει να κάνει το *post-editing* (με την αντίστοιχη συνήθως χαμηλότερη χρέωση). Στη δεύτερη περίπτωση, η οποία είναι και η πιο σπάνια, ο μεταφραστής παραλαμβάνει κανονικά το κείμενο προς μετάφραση, αλλά κάθε φορά που μεταφράζει ένα νέο *segment*, εμφανίζεται μια πρόταση (*suggestion*) από το σύστημα της αυτόματης μετάφρασης, την οποία είτε μπορεί να λάβει υπόψη του είτε να αγνοήσει. Σε αυτή την περίπτωση, συνήθως δεν υπάρχει ειδική χρέωση για το *post-editing* και ο μεταφραστής αμείβεται με την κανονική χρέωση.

Σενάριο 2^ο

Στο σενάριο αυτό, ο μεταφραστής αποφασίζει με δική του πρωτοβουλία και για δική του διευκόλυνση να υποβάλει το κείμενο που έχει αναλάβει σε ένα σύστημα αυτόματης μετάφρασης και να διορθώσει το αποτέλεσμα. Μπορούμε να διακρίνουμε τις εξής τρεις υποπεριπτώσεις:

1. Ο μεταφραστής μπορεί να χρησιμοποιήσει κάποιο δωρεάν σύστημα αυτόματης μετάφρασης απευθείας στο διαδίκτυο, π.χ. το Google Translate στη διεύθυνση <https://translate.google.com/>.
2. Ο μεταφραστής μπορεί να χρησιμοποιήσει (είτε δωρεάν είτε όχι) ένα σύστημα αυτόματης μετάφρασης τρίτου μέσω ενός μεταφραστικού εργαλείου. Για παράδειγμα, στο Trados Studio 2015, ο μεταφραστής έχει πρόσβαση στην πλατφόρμα SDL Language Cloud και στις μηχανές αυτόματης μετάφρασης της SDL (ανάλογα με τη συνδρομή που θα επιλέξει, το κόστος είναι από 0 έως 75 δολάρια το μήνα), ενώ στο Google Translator Toolkit ο μεταφραστής έχει πρόσβαση στο Google Translate με οποίο μπορεί να προμεταφράζει αυτόματα τα κείμενα που αναλαμβάνει. Το ίδιο ισχύει και για άλλες μεταφραστικές σουίτες, όπου συνήθως μέσω ενός plugin ή ενός API (Application Programming Interface), οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν είτε κάποιο δωρεάν σύστημα αυτόματης μετάφρασης, όπως το Google Translate ή το Microsoft Translator, είτε μηχανές που έχουν αναπτυχθεί από εταιρείες όπως η KantanMT, η Pangea, η Tilde κ.λπ.
3. Ο μεταφραστής μπορεί να δημιουργήσει μια δική του μηχανή αυτόματης μετάφρασης και να την αποθηκεύσει στον υπολογιστή του. Κάτι τέτοιο είναι συνήθως εφικτό μέσω ενός συστήματος ή μιας πλατφόρμας που επιτρέπει τη δημιουργία μηχανών αυτόματης μετάφρασης.

Το πιο γνωστό παράδειγμα σήμερα είναι το Moses, ένα δωρεάν στατιστικό σύστημα αυτόματης μετάφρασης το οποίο επιτρέπει στο χρήστη να εκπαιδεύσει αυτόματα μεταφραστικά μοντέλα για οποιοδήποτε γλωσσικό ζεύγος, εφόσον διαθέτει ένα σώμα παράλληλων κειμένων στην εκάστοτε γλώσσα (βλ. Koehn κ.ά. 2007: 177-180). Ωστόσο, μια απλή ματιά στον ιστότοπο του Moses στη διεύθυνση <http://www.statmt.org/moses/>, αρκεί για να αντιληφθεί κανείς ότι το σύστημα δεν είναι ιδιαίτερο εύχρηστο για τους μεταφραστές. Απαιτούνται δηλαδή γνώσεις πληροφορικής και προγραμματισμού για να χρησιμοποιήσει κανείς τον αποκωδικοποιητή (decoder) του Moses και να δημιουργήσει μια μηχανή, γνώσεις που πολλοί μεταφραστές δεν έχουν, καθώς οι περισσότεροι (τουλάχιστον στην Ελλάδα) είναι ακόμα πτυχιούχοι μεταφραστικών ή γλωσσολογικών σχολών. Το όλο εγχείρημα ενδεχομένως να είναι ευκολότερο με τις πακεταρισμένες (packaged) εκδόσεις του Moses που είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο του project. Το συγκεκριμένο πρόβλημα της χρηστικότητας υπόσχεται να λύσει το Slate Desktop,² μια μεταφραστική μηχανή που αναμένεται να κυκλοφορήσει τον Ιανουάριο του 2016 και απευθύνεται ειδικά σε επαγγελματίες μεταφραστές που θέλουν να δημιουργήσουν τις δικές τους μηχανές αυτόματης μετάφρασης χωρίς να διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις. Σε αντίθεση, ωστόσο, με το Moses που διατίθεται δωρεάν, το Slate Desktop θα πωλείται έναντι 550 δολαρίων.

3. Αυτόματη μετάφραση/post-editing και μεταφραστές: Θέματα προς συζήτηση

Όπως είδαμε παραπάνω, η Αυτόματη Μετάφραση και το post-editing μπορούν να ενταχθούν στην επαγγελματική δραστηριότητα ενός μεταφραστή με διάφορες μορφές.

² Βλ. <https://www.indiegogo.com/projects/slate-desktop-the-personal-experience-for-pros> (ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 31 Ιανουαρίου 2016).

Παρακάτω θα εστιάσουμε την προσοχή μας σε δύο σημαντικές πτυχές του post-editing από τη σκοπιά των μεταφραστών. Αναμφίβολα υπάρχουν και άλλες σημαντικές πτυχές, τις οποίες ωστόσο δεν είναι εφικτό να καλύψουμε στο περιορισμένο πλαίσιο της παρούσας εισήγησης, όπως π.χ. τα τυπικά χαρακτηριστικά και λάθη που συναντάμε σε ένα αυτόματα μεταφρασμένο κείμενο (τα οποία επίσης διαφέρουν ανάλογα με το αν το σύστημα βασίζεται σε γλωσσολογικούς κανόνες ή είναι στατιστικό), την προσδοκώμενη και διαφημιζόμενη αύξηση της παραγωγικότητας για τους μεταφραστές, τη διαδικασία αξιολόγησης ενός συστήματος και των μεταφράσεων που παράγει κ.λπ.

3.1. Ψυχολογική διάσταση

Μία από τις σημαντικότερες πτυχές του post-editing σε σχέση με τους μεταφραστές είναι η ψυχολογική διάσταση. Τέσσερα είναι τα βασικά ερωτήματα που μπορούμε να θέσουμε σε αυτό το πλαίσιο. Το πρώτο ερώτημα αφορά τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει κανείς για να γίνει καλός post-editor. Το σημαντικότερο είναι ο μεταφραστής να είναι ανοιχτός στη χρήση της αυτόματης μετάφρασης και να θέλει ο ίδιος να ασχοληθεί με το post-editing. Άλλοι μεταφραστές λατρεύουν να διορθώνουν αυτόματα μεταφρασμένα κείμενα και άλλοι δεν θέλουν να ακούνε τίποτα σχετικά. Το να ασχοληθεί κανείς με το post-editing είναι (ή πρέπει να είναι) μια καθαρά προσωπική και συνειδητή επιλογή και όχι να επιβάλλεται από μεταφραστικά γραφεία ή τελικούς πελάτες.

Το δεύτερο ερώτημα αφορά τους λόγους για τους οποίους κάποιοι μεταφραστές αντιπαθούν το post-editing. Πολύ συχνά σε σχετικές συζητήσεις γίνεται μνεία στην απέχθεια που σύμφωνα με ορισμένους έχουν οι μεταφραστές για την τεχνολογία γενικότερα και την Αυτόματη Μετάφραση ειδικότερα, καθώς και για το φόβο ότι θα τους κλέψει τη δουλειά. Πέρα, όμως, από αυτές τις γενικεύσεις χρειάζεται να δούμε τι πραγματικά ισχύει και γιατί. Προς αυτή την κατεύθυνση στρέφεται εν μέρει η δουλειά της Sharon O'Brien, ερευνήτριας στο Dublin City University, η οποία σε άρθρο της με τον Joss Moorkens (2014) ερευνά τρεις σχετικούς λόγους: α) το γεγονός ότι το "post-editing" εμπεριέχει την έννοια της διόρθωσης (revision/teview), μιας εργασίας που αρκετοί μεταφραστές δεν αναλαμβάνουν, γιατί δεν τους αρέσει, β) το γεγονός ότι συχνά απαιτείται η επανειλημμένη διόρθωση των ίδιων λαθών ή λαθών που θεωρούνται χαζά και γ) το γεγονός ότι απαιτείται μεγαλύτερη προσπάθεια σε γνωσιακό επίπεδο για το post-editing σε σχέση με την αυτή καθαυτή ανθρώπινη μετάφραση ή ακόμα και τη μετάφραση με μεταφραστικές μνήμες. Σίγουρα είναι απαραίτητη περισσότερη έρευνα προς αυτή την κατεύθυνση, σε διάφορες γλώσσες, καθώς και διάφορους γλωσσικούς συνδυασμούς και τύπους κειμένων.

Το τρίτο ερώτημα προς διερεύνηση αφορά τις ψυχολογικές επιπτώσεις του post-editing για τους μεταφραστές. Αν και το συγκεκριμένο θέμα θίχτηκε για πρώτη φορά από τον Bevan το μακρινό 1982, όπως πολύ σωστά παρατηρεί ο Lossner (2013), πλέον δεν φαίνεται να απασχολεί σχεδόν κανέναν. Ο πιο εμφανής κίνδυνος για το μεταφραστή προέρχεται από τη διαρκή έκθεσή του σε κείμενα χαμηλής γλωσσικής ποιότητας, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την κρίση του, ώστε να μην αντιλαμβάνεται πλέον τι είναι γλωσσικά δόκιμο και σωστό και τι όχι.

Το τέταρτο και τελευταίο ερώτημα εστιάζει στο κατά πόσο η ιδέα του light post-editing είναι εφαρμόσιμη ή όχι στη μεταφραστική πράξη. Από ψυχολογική άποψη, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί ότι δεν είναι, δεδομένου ότι οι μεταφραστές πασχίζουν πάντοτε για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα και συνεπώς η προοπτική του να παραδώσουν ένα έργο που υστερεί σε ποιότητα (σε όποιο επίπεδο κι αν είναι αυτή), είναι ενδεχομένως ενάντια στη φύση τους. Αλλά και από πρακτική άποψη, για να είναι εφαρμόσιμο το light post-editing, θα πρέπει να ορίζεται σε κάθε ανάθεση ρητά και με

απόλυτη λεπτομέρεια το τι είναι αποδεκτό και τι όχι ως σφάλμα, μιας και οι απόψεις του μεταφραστή και του τελικού πελάτη (και πολλές φορές του ενδιάμεσου μεταφραστικού γραφείου) μπορεί όχι μόνο να μην συμπίπτουν, αλλά και να διαφέρουν σε σημαντικό βαθμό.

3.2. Εμπιστευτικότητα και απόρρητο

Το δεύτερο σημαντικό θέμα σχετικά με το post-editing, το οποίο μάλιστα αγνοείται από τους περισσότερους μεταφραστές, είναι το θέμα της εμπιστευτικότητας και του απορρήτου. Ένα από τα κύρια μελήματα κάθε μεταφραστή πρέπει να είναι κάθε φορά να διασφαλίζει το απόρρητο των δεδομένων των πελατών του, ώστε να μην ανακλύπουν θέματα εμπιστευτικότητας. Τι συμβαίνει, όμως, όταν ο μεταφραστής χρησιμοποιεί με δική του πρωτοβουλία οποιασδήποτε μορφής αυτόματη μετάφραση; Η απάντηση εξαρτάται κάθε φορά από το είδος της αυτόματης μετάφρασης (παρακάτω θα περιοριστούμε στα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα):

α) Στην πρώτη περίπτωση, ο μεταφραστής μεταφράζει το κείμενο που έχει αναλάβει με το Google Translate (ή κάποιο άλλο αντίστοιχο εργαλείο απευθείας στο διαδίκτυο). Σε αυτή την περίπτωση, τόσο το αρχικό κείμενο όσο και η μετάφρασή του κοινοποιούνται και αποθηκεύονται στους διακομιστές της αντίστοιχης εταιρείας, κάτι αδιανόητο όχι μόνο για κείμενα που χαρακτηρίζονται απόρρητα και εμπιστευτικά, αλλά και για κάθε είδους κείμενο που ένας πελάτης εμπιστεύεται σε έναν μεταφραστή.

β) Στη δεύτερη περίπτωση, ο μεταφραστής μεταφράζει το κείμενο που έχει αναλάβει σε μια μεταφραστική πλατφόρμα (π.χ. το SDL Trados Studio, το MemoQ κ.λπ.) και χρησιμοποιεί κάποιο plugin ή API, όπως αυτό του Google Translate ή του Microsoft Translator. Σε αυτή την περίπτωση, ο μεταφραστής θα πρέπει να είναι εξαιρετικά προσεκτικός και να διαβάσει προσεκτικά τόσο την πολιτική απορρήτου της εταιρείας που έχει αναπτύξει τη μεταφραστική σουίτα όσο και την πολιτική απορρήτου του παρόχου του API. Στο τεύχος του ITI Bulletin για τον Μάιο-Ιούνιο του 2015, ο Jost Zetzsche αναφέρεται στη δυνατότητα που έχουν όσοι χρησιμοποιούν το API του Google Translate ή του Microsoft Translator να πληρώσουν, ώστε το περιεχόμενο που μεταφράζουν να μην χρησιμοποιηθεί αντίστοιχα από την Google ή τη Microsoft. Εκτός του ότι η δυνατότητα αυτή διατίθεται μόνο επί πληρωμή (στην περίπτωση μάλιστα της Microsoft το αντίτιμο υπερβαίνει τα 1.500 δολάρια το μήνα), το μόνο που εξασφαλίζει κανείς είναι ότι η μετάφρασή του δεν θα χρησιμοποιηθεί. Το περιεχόμενο, όμως, θα έχει ήδη κοινοποιηθεί στην Google ή στη Microsoft αντίστοιχα.

γ) Στην τρίτη περίπτωση, ο μεταφραστής μπορεί να χρησιμοποιήσει, για παράδειγμα, το Google Translate μέσω του Google Translator Toolkit μόνο για έργα που έχει αναλάβει από την Google, ή μηχανές της SLD (Language Cloud και BeGlobal) μόνο για έργα που του έχουν ανατεθεί από την SDL και για τα οποία δεν ορίζεται ρητά ότι απαγορεύεται η χρήση συστημάτων αυτόματης μετάφρασης. Και στις δύο αυτές ενδεικτικές περιπτώσεις δεν τίθεται θέμα παραβίασης του απορρήτου, καθώς ο πάροχος τόσο της μεταφραστικής πλατφόρμας όσο και του συστήματος αυτόματης μετάφρασης είναι ο ίδιος με τον τελικό πελάτη (στην περίπτωση της Google) ή το ενδιάμεσο μεταφραστικό γραφείο (στην περίπτωση της SDL).

δ) Στην τελευταία περίπτωση, ο μεταφραστής χρησιμοποιεί ένα σύστημα αυτόματης μετάφρασης που έχει δημιουργήσει/εκπαιδεύσει ο ίδιος και είναι αποθηκευμένο τοπικά στον υπολογιστή του, π.χ. με τη βοήθεια του Moses. Αν και η λύση αυτή είναι ίσως η πιο τεχνικά δύσκολη για τους περισσότερους μεταφραστές είναι και η μόνη απόλυτα ασφαλής.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να επισημάνουμε ότι το θέμα του απορρήτου και της εμπιστευτικότητας έχει μια ακόμα πτυχή που αφορά (κυρίως) τα μεγάλα μεταφραστικά

γραφεία που δημιουργούν δικά τους συστήματα αυτόματης μετάφρασης, ιδίως vertical systems, με σκοπό την προσέλκυση νέων πελατών που δεν πληρούν τα κριτήρια για τη δημιουργία client-specific συστήματος. Γνωρίζουν οι τελικοί πελάτες των οποίων τα κείμενα χρησιμοποιούνται για την εκπαίδευση ενός vertical συστήματος ότι τα κείμενά τους χρησιμοποιούνται για αυτόν το σκοπό; Η απάντηση σε αυτή την ερώτηση είναι κατά πάσα πιθανότητα αρνητική. Και εδώ προκύπτει ένα γενικότερο ερώτημα σε σχέση με το κατά πόσο οι πελάτες γνωρίζουν τι συμβαίνει στα κείμενά τους από τη στιγμή που τα εμπιστεύονται σε κάποιο (συνήθως) γραφείο. Γνωρίζουν όλοι ότι αντί για μετάφραση γίνεται post-editing; Και αυτοί που το γνωρίζουν, γνωρίζουν ότι σε πολλές περιπτώσεις η μείωση του κόστους που τους τάζουν τα γραφεία θα ήταν εξίσου εφικτή αν τα γραφεία μείωναν το περιθώριο κέρδους που έχουν όταν η μετάφραση γίνεται κανονικά;

4. Συμπεράσματα

Με βάση τα παραπάνω και δεδομένου ότι η ενασχόληση με το post-editing πρέπει να είναι καθαρά προσωπική και επαγγελματική απόφαση και όχι αποτέλεσμα πίεσης από μεταφραστικά γραφεία ή άλλους πελάτες, κάθε μεταφραστής που επιλέγει να ασχοληθεί με το post-editing, ιδίως για λογαριασμό κάποιου άλλου και όχι για δική του διευκόλυνση, καλό θα είναι να λαμβάνει υπόψη του τα εξής:

- Μήπως το σύστημα αυτόματης μετάφρασης που θα χρησιμοποιήσει είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο; Γενικότερα, μήπως υπάρχει περίπτωση να προκύψουν θέματα με το απόρρητο και την εμπιστευτικότητα;
- Σε τι είδους κείμενο καλείται να κάνει post-editing ο μεταφραστής; Τεχνικό, εγχειρίδιο χρήσης, λογισμικό, μάρκετινγκ; Σε ένα κατεξοχήν δημιουργικό κείμενο, όπως τα κείμενα μάρκετινγκ, η ποιότητα της αυτόματης μετάφρασης είναι συνήθως κάκιστη και ουσιαστικά απαιτείται μετάφραση από την αρχή.
- Τι είδους είναι το σύστημα αυτόματης μετάφρασης; Γενικό, client-specific, vertical; Πολλές φορές η πληροφορία αυτή δεν είναι διαθέσιμη στο μεταφραστή, αλλά συνήθως τα client-specific συστήματα είναι και αυτά που αποδίδουν καλύτερα.
- Πρόκειται για full ή light post-editing; Και ποιος είναι ο σκοπός; Publishable ή non-publishable quality; Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, το τι θεωρείται αποδεκτό λάθος στο πλαίσιο του light post-editing ίσως να μην συμπίπτει για τον μεταφραστή, το γραφείο και τον τελικό πελάτη. Επιπλέον, η όλη διαδικασία μπορεί να φαίνεται ξένη σε κάποιους μεταφραστές.
- Και τέλος, ποια είναι η τιμή χρέωσης για το post-editing;

Σε κάθε περίπτωση, οι μεταφραστές που ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με το post-editing, μπορούν πλέον να βρουν στο διαδίκτυο έναν τεράστιο όγκο πληροφοριών, να διαβάσουν όλες τις απόψεις που εκφράζονται δημόσια, οι οποίες πολλές φορές όχι μόνο δίστανται αλλά και συγκρούονται, να παρακολουθήσουν σχετικά μαθήματα και να λάβουν πιστοποιήσεις, να δοκιμάσουν το post-editing και να καταλήξουν με γνώμονα όχι μόνο το δικό τους καλό, αλλά και το καλό όλων των συναδέλφων τους στον μεταφραστικό κλάδο.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Bevan N. (1982). "Psychological and ergonomic factors in machine translation". In V. Lawson (ed.) *Practical Experiences of Machine Translation*. Amsterdam: North Holland, 75-78.
- Hutchins W. J. και H.L. Somers (1992). *An Introduction to Machine Translation*. London: Academic Press.
- Koehn P., H. Hoang, A. Birch, C. Callison-Burch, M. Federico, N. Bertoldi, Brooke Cowan, W. Shen, C. Moran, R. Zens, C. Dyer, O. Bojar, A. Constantin και E. Herbst (2007). "Moses: Open Source Toolkit

- for Statistical Machine Translation”. In *Proceedings of the 45th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics*, June 2007, Prague, Czech Republic, 177-180.
- Lossner, K. (2013). “In HAMPsTr We Trust?”.
<http://www.translationtribulations.com/2013/12/in-hampstr-we-trust.html>
- O’Brien S. και J. Moorkens (2014). “Towards Intelligent Post-Editing Interfaces”. In *Proceedings of FIT XXth World Congress 2014*, 4-6 Aug 2014, Berlin, Germany, 131-137.
- Σοφιανόπουλος, Σ. (2009). *Μοντελοποίηση Γλώσσας για συστήματα Μηχανικής Μετάφρασης με μονόγλωσσο σώμα κειμένων*. Διδακτορική Διατριβή, Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών ΕΜΠ.
- Shuttleworth M. και M. Cowie (1997). *Dictionary of Translation Studies*. Manchester: St Jerome.
- Zetzsche, J. (2015). “Data and the fine print”. In *ITI Bulletin: The journal of the Institute of Translation & Interpreting*, May-June 2015, 24-25.